

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XCI):

Patrimoniul material și imaterial sibian în pericol?

- valoarea liturgică și culturală a cimitirelor! - scrisul e un act de megalomanie?

este **patrimoniul material și imaterial sibian** în pericol?

Dosarele patrimoniului (XCI)

2021

Valoarea liturgică și culturală a cimitirelor!

Săpânta evadat din cortul de lut poetul trece printre nori, curăță de lut ceasul și restaurează un adevăr: **suntem nemuritori în ciuda ciudatei noastre agități în frici!**

Scrisul e un act de megalomanie?

Când scrii te afli singur cu tine însuși, nu gândești la consecințe, nici la ceilalți. Ca și cum ai sta singur în fața Neantului!

cimitir semnificativ?

În „Anul Comemorativ al celor adormiți întru Domnul, valoarea liturgică și culturală a cimitirelor”- proclamat de Patriarhia Română - s-au prezentat trei sfinți născuți pe teritoriul țării noastre, care nu au mormintele în țară: **Sf. Cuvios Ioan Casian** (sec. IV-V), **Sf. Cuvios Dionisie Exiguul** (V-VI), **Sf. Cuvios Ioan Iacob de la Neamț** (d.1960); toți au fost ocrotitori ai românilor plecați printre străini. În actualul context, al marilor crize care macină societatea contemporană, era utilă o mare dezbatere publică privind cimitirele, ca expresii ale timpului și de respect și pioasă aducere aminte față de înaintași. Direcția de Cultură ar fi putut clarifica întrebarea: avem cimitire în județul Sibiu reprezentative prin istoria lor și prin personalitățile înhumate? Există monumente, inscripții și mărturii reprezentative în cimitirele sibiene? Cunoaștem provocările etice ale societății actuale și modul de organizare a protecției moștenirii istorice locale și regionale?

La începutul anilor 2000 - în Europa -, s-a fondat **Asociația Cimitirelor Semnificative (A.P.C.E) - Association of Significant Cemeteries in Europe** (ASCE) - care a inclus în componența autorității publice și organizații private; scopul a fost atragerea fondurilor europene pentru restaurarea cimitirelor, schimbul de experiență și bune practici putând oferi avantaje în restaurarea și întreținerea cimitirelor și promovarea ca „parte a moștenirii umanității”. Organizația a susținut cimitirele din punct de vedere identitar, cultural, artistic și religios, proiectul principal fiind - „Ruta Europeană a Cimitirelor”. Pe

această rută în România are înscris numai cimitirul „**Șerban Vodă**” (Cimitirul „**Bellu**”), A.P.C.E. având ca membru cooptat și cimitirul central din Cluj Napoca (muzeu în aer liber pe 22 ha, sec. al 16-lea). Municipiul Iași a reușit clasarea Cimitirului „**Eternitatea**” - ca monument istoric de relevanță națională -, scopul fiind integrarea în circuitul cultural european al cimitirelor semnificative. În ultimul deceniu, am vizitat deseori Cimitirul Bellu București (fondat la 1852), „**pe urmele savantului fofelzan August Treboniu Laurian**”. Acolo, am aflat că bucureștenii își îngropau morții (până la jum. sec. XIX-lea) în curțile bisericilor, existând cimitire în afara orașului pentru săraci și pentru cei care mureau în molime. În 1831 „**Legiuirea pentru înmormântări afară din oraș**” a desființat aceste cimitire, iar în 1852 Sfatul Orășenesc a dispus crearea altor cimitire în afara orașului, unul fiind pe **grădina de portocali a baronului, ministrul Cultelor și Justiției, Barbu Bellu** (1825-1900). Din 1858, cimitirul funcționa, aici mutându-se cei înhumați în oraș. Arhiva Cimitirelor consemnează pe marele om politic C.A. Rosetti, ca inițiator al organizării Cimitirului Bellu și primul concesionar. În 1862 cimitirul a trecut în administrația municipalității, primarul Pache Protopopescu ridicând noua capelă, clădită în stilul catedralei din Karlsbad (pictată de Mișu Popp și ulterior de Dimitrie Belisarie și Arthur Verona). Inițial cimitirul avea 15 ha, fiind extins la 28 ha, cimitirul fiind considerat **PANTEONUL NAȚIONAL AL ROMÂNIEI, locul de odihnă al elitei culturale românești**. În Cluj-Napoca, am vizitat și cimitirul central Hajongard (Hasengarten), „**pe urmele scriitorului tribunist Ion Agârbiceanu** (1882-1963), preot și protopop al Clujului, membru titular al Academiei Române. Cimitirul fondat la 1585, într-o veche grădină „cu iepuri” („cu aluni”?) are o monografie interesantă, beneficiind de trasee de vizitare, multe personalități ardelenne fiind regăsite aici: speologul **Emil Racoviță**, membrii familiei **Banffy**, compozitorul **Gheorghe Dima**, dr. **Iuliu Hațieganu**, lingvistul maghiar **Samuel Brassai**, eseistul și criticul **Adrian Marino**, cărturarul umanist **Janos Apaczai Cserde**, pictorul **Aurel Ciupe**, arh. **Constantin Daicoviciu**, scriitorul **Dan Pavel**, dramaturgul și regizorul **Radu Stanca**, și mulți, mulți alții. În România, sunt multe cimitire care pot aspira la statutul de cimitire semnificative, la nivel regional, zonal sau local. Aș remarca faptul că unul dintre cele mai celebre cimitire din lume - **Cimitirul Vesel din Săpânța** (fondat în 1935, cu peste 800 de morminte) -, nu este inclus în rutele culturale oficiale europene! Valorificând vechea cultură a dacilor, - strămoșii noștri considerând moartea un eveniment vesel-, fondatorul Stan Ioan Pătraș a impus „Cimitirul Vesel” ca unul din cele mai importante obiective culturale - turistice, din nordul României.

Repunem firesc o întrebare: **păstrează comunitățile sibiene cimitire semnificative de interes internațional, național sau regional?** Chiar dacă moștenirea istorică a cimitirelor sibiene se remarcă - în toate localitățile-, în puținele lucrări monografice locale, cimitirele sunt prezentate extrem de succint, sau chiar deloc. Sunt puține lucrări - în general de specialitate - care prezintă mici istorii ale lăcașurilor de cult și ale cimitirelor sibiene, județul Sibiu deținând tezaure inestimabile privind moștenirea trecutului, mass-media online publicând diverse informații, insuficient fundamentate științific.

Proiectul „**Parcul Memorial Multicultural Dumbrava Sibiului**” s-a născut prin efortul a două organizații neguvernamentale - **Fundația Comunității Sibiu și Asociația**

Ecomuzeul Regional Sibiu - obiectivul principal fiind catalizarea tuturor eforturilor instituțiilor de cult și ale specialiștilor din domeniul culturii și patrimoniului, de a realiza o amplă monografie a Cimitirului municipal Sibiu; un prim obiectiv constă în conservarea, reabilitarea și introducerea pe lista monumentelor istorice a tuturor monumentelor funerare și memoriale, aflate în pericol de distrugere. Proiectul cultural a fost selectat pe **Agenda Culturală 2021 a Consiliului Local și Primăriei Municipiului Sibiu**, în prima etapă urmând a se materializa o expoziție permanentă și lansarea unui album-cronică a instituțiilor de cult sibiene. În 2022 este planificată lansarea monografiei Cimitirului Municipal Sibiu. În cursul lunii septembrie, am avut onoarea și plăcerea să fiu invitat la o inedită și spectaculoasă lansare de carte, spațiul ales de autor și organizatori fiind o adevărată premieră pentru cultura sibiană: **capela romano-catolică din cimitirul municipal sibian**. Puțin mediatizată, manifestarea a beneficiat de o participare de excepție. Poetul Dumitru Cristănuș a prezentat ultimul său volum de poezii „**Citirea oaselor**”, considerat de părintele Constantin Necula „**o altă Cântare a Cântării Morților**”, domnia sa completând, prin caracterizarea autorului: „**evadat din cortul de lut poetul trece printre nori, curăță de lut ceasul și restaurează un adevăr: suntem nemuritori în ciuda ciudatei noastre agitări în frici; nu știu dacă există în literatura universală om mai împrietenit cu taina câmpului de oase ce-și așteaptă Învierea**”. Au ținut să fie alături de autor, conf. univ. Anca Sîrghie, prof. Silviu Guga, Ioan Gligor Stopiță - redactor șef al revistei „**Rapsodia**”, scriitorul și actorul Emil Cătălin Neghină și mulți, mulți invitați.

Emil Cioran definea scrisul ca «**taină dumnezeiască: sunt unele afirmații pe care le faci în singurătate, ca și cum ai fi Dumnezeu. Scrisul e un act de megalomanie. Îl faci ca și cum ți-ai scrie testamentul. Și atunci, evident că într-un sens absolut, este tot atât de absurd ca și a respira. Când scrii te afli singur cu tine însuși, nu gândești la consecințe, nici la ceilalți. Ca și cum ai sta singur în fața Neantului**». **Vă invităm să descoperiți patrimoniul cultural al instituțiilor de cult și al cimitirelor sibiene! Este patrimoniul material și imaterial sibian în pericol?**

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-xci-patrimoniul-material-si-imaterial-sibian-in-pericol-valoarea-liturgica-si-culturala-a-cimitirelor-scrisul-e-un-act-de-megalomanie-160943.html>

În: Tribuna, 21 octombrie 2021